

VINKKEJÄ VALOKUVVAKSEN OPETTAMISEEN

Valokuvauksessa tärkein työväline on kuvaajan silmät. Ei ole olemassa sääntöjä sille, millainen hyvän kuvan tulisi olla. Ei ole olemassa edes 'oikeaa valotusta'. Kamera on katsomisen, tutkimisen ja kertomisen väline.

Kamera on periaatteessa ja yksinkertaisimmillaan vain reiällä varustettu musta laatikko. Nykyaikaisiin digitaalikameroihin on lisätty lukematon määrä erilaisia toimintoja, jotka saattavat hirvittää aloittelevaa kuvaajaa. Siitä syystä moni kuvaa ainakin aluksi automaattiasetuksilla. Se ei sinällään ole ongelmallista, jos kuvaaja itse on kuviinsa tyytyväinen.

Tämän valokuvauksen oppimateriaalin avulla edetään turvallisesti ja askel kerrallaan kohti manuaalista valotusta, ja matkan varrella alat ymmärtää paremmin sitä, miksi manuaalivalotuksella kuitenkin useimmiten päästään parhaaseen lopputulokseen.

Valokuvaus on aiheena laaja ja varsin tekninen laji. Sen opettaminen ja hyväksi kuvaajaksi oppiminen saattaa tuntua todelliselta haasteelta. Kamera on kuitenkin vain luovan ilmaisun väline. Teknisesti taitavan kuvaajan kuvat eivät välttämättä ole kiinnostavia ja kiinnostava kuva ei aina ole teknisesti huipuluokkaa.

1. Aloita kompositiosta

Kuvan kompositio, sommitelma, on valokuvan kivijalka. Teknisesti onnistunut kuva ei toimi, ellei kompositio tue kuvan sisältöä.

Kompositioharjoitukset edistävät myös katsomisen ja havaitsemisen opettelua. Kamera kuvaa vain sitä, minkä kuvaajan silmä näkee! Oman ympäristön tutkiminen valokuvan komposition näkökulmasta voi olla silmiä avaava kokemus.

Käytä automaattiasetusta tai kuvaa puhelimen kameralla. Katsominen vaatii keskittymistä. Kompositioharjoitusta ei kannata vesittää liialla tekniikalla. Kurssin alussa on hyvä lähteä kuvaamaan matalalla kynnyksellä ja leikitellen.

2. Tunne kamerasi

Kamera on vähemmän pelottava, kun sen tuntee. Kameran kaikki mahdolliset ominaisuudet eivät kuitenkaan ole peruskuvaamisessa oleellisia.

On ihan OK, ettei omasta kamerastaan tiedä ihan kaikkea, vaan omaksuu itselleen tarpeelliset toiminnot.

Tässä oppimateriaalissa ei käsitellä kameran valikkoa, ominaisuuksia ja asetuksia. Kameramerkkejä ja -malleja on yksinkertaisesti liian paljon.

Tutustu siis oman kamerasi toimintoihin. YouTube-tutoriaalit ovat erinomainen keino oman kameran ominaisuuksien opiskeluun.

Opettamisen ja oppimisen kannalta oleellisimmat kameran toiminnot

- Akun vaihto ja lataaminen
- Muistikortin asettaminen kameraan
- Objektiivin irrottaminen ja paikalleen asettaminen
- Suljinajan ja aukon arvojen asettaminen
- ISO-arvon asettaminen
- Kuvanlaadun asettaminen
- Manuaali- ja automaattitarkennuksen valinta
- Kuvan tarkentaminen ja tarkennuspisteiden ja/tai tarkennusalueen valinta
- Kuvaustilan valinta (täysautomaatti, puoliautomaattiset Tv ja Av / S ja A -tilat ja manuaali kuvaustila)
- Valonmittaustavan valinta (osa-ala, keskustapainotteinen, arvioiva ja pistemittaus)
- Kuvaustavan valinta (yksittäiskuva ja jatkuva kuvaus)
- Valkotasapainon asetus
- Kuvien katsominen ja poistaminen muistikortilta

Vinkkejä kameran asetuksiin

Kuvanlaadun asetus

Kouluopetuksessa kätevin kuvanlaadun asetus on yleensä jpg-kuva. Jos käsittelet kuvia esimerkiksi Photoshopilla tai Lightroomilla, raakakuva eli RAW-tiedosto on silloin mahdollinen.

Muista kuitenkin, että raakakuva ei ole kuva, vaan informaatiota, eikä raakakuva avaudu esikatseluohjelmiin. Raakakuvasta saadaan kuva vasta kun se on ensin muunnettu kuvankäsittelyohjelmalla esimerkiksi jpg-formaattiin.

Lue lisää: <https://kamerakoulu.fi/kuusi-syyta-miksi-kannattaa-kuva-ta-raw-kuvia>

Valonmittaustavan valinta

Aloittelevalle kuvaajalle on pedagogisesti hyödyllisintä valita mittaustavaksi pistemittaus. Kuvaajan täytyy pistemittauksella valottaessaan päättää, minkä alueen kuvasta haluaa valottaa oikein. Kamera siis mittaa valotuksen pieneltä pistemäiseltä alueelta kuva-alan keskeltä ja valoa mitatessa kameralla täytyy konkreettisesti 'osoittaa' aluetta, jolta valotus halutaan mitata.

Lue lisää: <https://digi-kuva.fi/valokuvaustekniikka/valonmittaus-nain-kaytetaan-pistemittausta>

Tarkennuspisteiden ja tarkennusalueen valinta

Käytä tarkennuspisteitä, älä automaattista tarkennusalueen valintaa! Mitä vähemmän kamera saa päättää itse, sen parempi.

Lue lisää: <https://valokuvakurssi.fi/tarkentaminen/>

Valkotasapainon asetus

Turvallisin ratkaisu on käyttää automaattista valkotasapainon asetusta. Etenkin uudemmissa digikameroissa automaattinen valkotasapainon asetus toimii hyvin.

Voit testata oman kamerasi automaattisen valkotasapainoasetuksen kykyä erotella eri valon aallonpituuksia ottamalla testikuvan samasta tilasta esimerkiksi keinovalossa. Ota ensin kuva automaattiasetuksella ja vaihda sen jälkeen keinovaloasetukseen ja ota uusi kuva. Jos kahden kuvan välillä ei ole merkittävää eroa, voit käyttää automaattista valkotasapainon asetusta eri tilanteissa. Kuvankäsittelyssä valkotasapainoa voi vielä muuttaa ja korjata.

Lue lisää: <https://kamerakoulu.fi/mita-valkotasapaino-tarkoittaa>

3. Harjoittele puoliautomaatti-asetuksilla

Ota kuvaaminen haltuun pienin askelin. Suoraan manuaalivalotukseen hyppääminen on kuin pelaisit peliä jonka sääntöjä et ymmärrä, ja päädyt onnistumaan vain sattuman kaupalla.

Kun tarvitsee ajatella vain yhtä asiaa kerrallaan on sekä oppiminen, että opettaminen mielekkäämpää.

Harjoittele ensin suljinaikaa ja liiketerävyyttä Tv- tai S-kuvaustilassa kameramerkistä riippuen.

Siirry vasta sitten tutkimaan aukon vaikutusta syväterävyyteen Av- tai A-kuvaustilassa. Puoliautomaatti-asetuksella ISO-arvoa voi säätää itse.

4. Manuaalivalotuksen Q&A

Mitä etuja manuaalivalotuksessa sitten on? Jos digikamerassa on automaattitoiminto, miksi en yhtä hyvin käyttäisi sitä?

Automaattivalotuksella kuvatessa kamera päättää valotusyhdistelmän kuvaajan puolesta. Nopeasti ajatellen ominaisuus on varsin kätevä ja tuntuu myös nopeuttavan kuvaamista.

Oikea valotus syntyy sopivan suljinajan, aukon ja kameran kuvakennon ISO-herkkyyden yhdistelmästä. Paitsi valotukseen, ne vaikuttavat lopputulokseen muullakin tavoin: kuvan liiketerävyys riippuu suljinajan nopeudesta, kuvan syväterävyys aukon suuruudesta ja liian suuret ISO-arvot saavat kuvan kohisemaan.

Miksi siis antaisin kameran päättää sattumanvaraisesti, millaisen kuvan haluan ottaa?

Mistä tiedän, millä valotusarvoilla minun pitäisi eri tilanteissa kuvata?

Kuvaa ottaessaan valokuvaaja tekee aina sarjan päätöksiä. Esimerkiksi: kuvaat jalkapallo-ottelua ja haluat liikkeen tallentuvan kuvaan terävänä. Suljinaika on siis tässä tapauksessa valotuksen tärkein osatekijä. Aloita valotusyhdistelmän rakentaminen säätämällä suljinaika riittävän nopeaksi, ja aseta vasta sen jälkeen esimerkiksi testikuvien avulla aukko ja ISO-herkkyys niin, että kuva valottuu oikein.

Eri tilanteisiin soveltuvia valotusyhdistelmiä alkaa jäädä mieleen, kun kuvaa paljon. Valottaminen tuntuu varmasti ensin vaikealta. Kuvaamaan oppii kuitenkin vain kuvaamalla.

Miksi ottamani valokuvat eivät vastaa todellisuutta?

Ihmissilmä kykenee erottamaan enemmän sävyjä kuin kamera. Esimerkiksi kirkkaalla auringonpaisteella kamera suoriutuu tehtävästään ihmissilmää huonommin: jos kuvan valottaa auringon valaiseman alueen mukaan, varjot näkyvät kuvassa hyvin tummina tai täysin mustina alueina, kun taas paljaalla silmällä katsottuna varjoissakin erottuu sävyjä.

Kameran *dynaaminen alue* on siis suppeampi kuin ihmissilmän. Kameran kuvakenno ei pysty toistamaan sävyjä mustasta kirkkaaseen yhtä laajasti kuin silmällä näemme.

Miksi en millään muista ja opi kaikkea, ja kuvista tulee huonoja!

Valokuvaukseen liittyy loputon määrä lopputuloksen kannalta tärkeää ja vähemmän tärkeää nippelitietoa. Ei ihme, että sen sisäistäminen tuntuu ylivoimaiselta - niin käy kaikille, jotka aloittavat valokuvaamisen!

Aloita kuvaustehtävillä, joissa voit pysähtyä miettimään ja kokeilemaan rauhassa. Esimerkiksi asetelman tai ystävän muotokuvan äärellä ei ole kiirettä.

Parhaidenkin kuvaajien kuvista onnistuu täydellisesti vain pieni prosentti. Anna siis itsellesi aikaa!